

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasiło avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 2.

V Ljubljani, 13. prosinca 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francšek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vseblina: Na Štajerskem napredujemo. — Naš denarni zavod. — Glas iz Istre. — Na razstavo v Zagreb k bratom Hrvatom v nedeljo 22. jan. 1905! — Nižjeavstrijski deželni šolski zakon popravljen. — V ofenzivi. — Iz naše organizacije. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Tovariši in tovarišice, naročajte in širite naš list!

Na Štajerskem napredujemo.

Pri nas se pozna celo v šoli, da živimo v času telegrafa in telefona, avtomobila in brzostrelnih topov, tako hitro sedaj urejujejo notranje šolske zadeve. V kratkem času smo dobili »Šolski red«, »Red za šolske slugе« in preparacijske zvezke.

Šolski red natančno predpisuje in popisuje, kako morajo otroci obiskovati šolo, kaj jim je storiti pred in med poukom ter po pouku in tudi kako se jim je vesti izven šole. Pa tudi učiteljevo postopanje pred in med poukom ter po pouku je natančno določeno.

Red za šolske slugе pa določuje ravno tako podrobno, kako imata ravnati šolski sluga in šolski vodja v zdravstvenem oziru. Šolskega slugo najme in plača krajni šolski svet, nadzoruje in namešča ga pa šolski vodja, ki sme zaničnega slugo začasno odstaviti, a je vedno sam odgovoren za red in snago v šolskem poslopu.

V preparacijske zvezke pa zapisuje vsak učitelj in vsaka učiteljica svojo pripravo za vsako učno uro. Pri nas torej učnih slik kar mrgoli, saj jih napiše vsak učitelj (učiteljica) po pet ali šest vsak dan, in le naša skromnost je kriva, da mora gospod Schreiner s tako težavo iskati pisateljev učnih slik za »Šolsko Matico«.

Pri teh razmerah je tudi umljivo, če trdijo nekateri, da bi »Šolska Matica« namesto »Učnih slik« lahko izdala kako drugo knjigo, ker vsakdo kupuje rad le to, česar sam nima.

Sedaj imamo torej po vseh šolah red in snago, in uči se po najboljših didaktičkih stopnjah takorekoč kar samo od sebe.

Pa tudi ni čuda! Če ti šolski sluga o pravem času prezrači in pomete šolske prostore, pohišstvo in okna snažno obriše in peč dobro zakuri; če učenci in učitelji store, kar jim velewa »Šolski red«; če se preparacijski zvezki pravilno pišejo, če se preparacije pri pouku dobro izvedejo in če se

stori še to in ono, kar velewajo še drugi predpisi, ni zlomka, da bi ne šlo vse kakor namazano.

Učenci in starši trdijo sicer, da učitelji še vrhutega vedno preveč mažejo z leskovim oljem, a pri sodnijah obveljajo take trditve le malokdaj, kar dokazuje, da napreduje tudi ugled § 24.

Nadalje živimo pri nas v pravi dobi skupščin, referatov in zapisnikov. Vsako leto imamo veliko uradno okrajno skupščino, kjer »rešimo« v enem dnevu po 3 do 4 vprašanja, katerih vsako bi drugod zahtevalo samo zase vsaj po en dan, razen tega pa govori še nadzornik sam po 2 do 3 ure.

Za te skupščine mora izdelati vsakdo vsaj po en referat, posebno marljivi pa napišejo kar po tri in še bolj marljivi bi jih najbrž radi napisali še več, ko bi se ne bali zamere. Vsi ti referati morajo biti skrbno prebrani, popravljeni in ocenjeni, in gotovo skrbi za zdravje nadzornikovo bolj oni, ki ga ne preoblaga s takim delom. Vendar pa dobe oni, ki napravijo več referatov, za svoj trud tudi posebno nagrado v obliki pohvalnih dekretov, kar se mora z njihovega stališča le odobravati, ker je vreden vsak trud primerne plačila. In da ni vselej lahko najti za referat primerne gradiva v godni obliki, ve pač vsakdo, ki je že iskal take stvari po knjižnicah.

Po nadzorniku določeni referenti rešijo svojo nalogo navadno tako popolnoma in v tako naprednem duhu, da se oglašajo proti njihovim tezam le nazadnjaške nature, in teh pri nas ni mnogo.

Ogromno delo, ki ga opravimo pri nas v enem konferenčnem dnevu, bo cenil šele tisti prav, ki ve, da spišejo o vsaki taki skupščini zapisnik, ki šteje po 50 in več strani cele pole. Da je tak zapisnik vedno kaligrafično napisan in na vsaki strani okrašen z risarskimi okraski, mi v očigled našemu napredovanju ni treba posebe omenjati.

Na vsaki večrazredni šoli — k tem se prištevajo v tem oziru tudi dvorazrednice — se mora opraviti vsak mesec domača skupščina. Tudi o teh skupščinah pišejo navadno 4 do 8 in več strani obsežne zapisnike, da tako ustrezajo resničnemu odloku okrajnega šolskega sveta, ki tako lepo pravi, da pospešuje temeljita, natančna

in obsežna sestava teh zapisnikov nadaljno naobrazbo učiteljstva in vsestransko upoštevanje teh konferenc ter povzdiguje ugled šole in učiteljstva. Naravno je, da prilagajo tudi tem zapisnikom po en in tudi več referatov.

Lepe zapisnike pišejo tudi o vsakoletnem nadzorovanju šole; obsegajo navadno po 2 do 3 pole in so pisani v treh komadih. Zaradi tega trajajo dotične skupščine tudi najmanj po 3 ure.

Te ogromne množine od učiteljev popisane papirja pač jasno pričajo, kako utemeljena je moja trditev: Mi napredujemo!

Vsakdo mi po vsem tem tudi potrdi, da morajo biti naše šole v lepem redu, a žal, da še niso vse v enakem redu. Le vzemi šematizem v roko in rimske številke pri vsaki šoli ti povedo, da so naše šole kaj čudno razvrščene v tri, oziroma štiri rede, ki jih pa ne morejo izenačiti učitelji z vsemi svojimi zapisniki in referati.

Tudi naši neutrudljivi nadzorniki ne morejo tega storiti, temveč je to za nas najvažnejše urejevanje šol prepuščeno večinoma nestrokovnjakom — deželnim poslancem.

Lani in letos smo videli, da imajo naši slovenski poslanci za urejevanje šol mnogo več smisla kakor nemški. Eden teh, Link po imenu, se je celo tako robato protivil, da je zbudil celo našo spečo »Zvezo«, ki mu bo dala v »Schul- und Lehrerzeitung« primerno brco. Da bi le kaj zalegla!

Tako smo torej delovali v ravno minulih letih, in če nas ne varajo znamenja, bo ta smer ostala tudi za naprej neizpremenjena.

Da bi se ob tej občno naraščajoči draginji ne podražila toliko potrebna papir in tinta, želi za novo leto vsem svojim sotrpinom

Liga + 15.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

**Hranilnica in posojilnica Učiteljskega
konvikta v Ljubljani,**

registrovana zadruga z omejenim jamstvom,

Promet do konca decembra 1904 K 28.971.68.

Glas iz Istre.

V 35. številki 1. l. »Učit. Tovariša« sem čital naznanilo, da je uvedel sedanji ravnatelj koprškega učiteljskega nov neobligatni predmet: ročne spretnosti. Ta predmet podučuje c. kr. okr. šol. nadzornik italijanskih ljudskih šol v koprskem okraju. Ker ne zna ta nadzornik drugega jezika kot italijanski, poučuje le v italijanskem jeziku. Zatorej se morejo udeleževati tega pouka le dijaki, ki so večji blažene italijanščine. Mi, ki poznamo razmere v deželi neverjetnosti, se ne čudimo, da imamo nadzornika, ki ne zna niti zveličavne nemščine. Čudimo se pa temu, da hoče sedanji ravnatelj s tem pomagati, da bi uvedli ta predmet v ljudske šole. Ali bi ne bilo bolje, če bi poskrbel, da bi se na učiteljskem drugi obligatni in neobligatni predmeti učili tako, da bi učiteljski imeli več znanosti in spretnosti? N. pr. okr. učiteljska skupščina je odkritosrčno povedala, da dobe učiteljski

premalo spretnosti v materinem jeziku. Ta predmet je vendar tolike važnosti, da bi mu smel g. ravnatelj žrtvovati malo več pozornosti in časa in ga ne tratiti z ročnimi spretnostmi.

Enako se je skupščina izjavila proti uvedbi predmeta ročnih spretnosti v ljudske šole, ker je ljudska šola že preobložena s predmeti. Za pouk ročnih spretnosti je potreba mnogo časa, mnogo orodja in mnogo prostora, a vsega tega nimamo na naših ljudskih šolah s poldnevnikom poukom. Šole so natlačeno polne, ker tu niso redke enorazrednice s 120—150 otrok, nekaj jih je, ki imajo nad 200 otrok. In v kakšnih prostorih se mora učitelj dušiti z vsemi temi otroki! Vem za šolo, kjer je prostora (po 3-8 m³ na otroka) za 30 otrok, a vanjo zahaja od 70—100 otrok hkrati. Tu so torej otroci dovolj na prostoru, da se lahko urijo v ročnih spretnostih...

Kakšna je pa šolska oprava? Klopri niso ostale iz konkordatske šole, pač pa so jih ohranili iz srednjega veka, in niso vredne drugega, kakor da bi jih spravili v starinski muzej. § 71. šol. in učnega reda določuje, naj ima vsaka šola ta-le učila: a) aparat za prvi pouk v čitanju; b) nazorila za prvi pouk v številjenju; c) podobe za nazorni pouk; d) globus; e) po en stenski zemljevid: planigloba, Avstro-Ogrske monarhije, Evrope, domače dežele in Palestine; f) predloge za risanje; g) malo zbirko domačih naturalij in enojnih fizikalnih aparatov; h) šolsko knjižnico. In kaj ima istrski učitelj od vsega tega? Aparat za prvi pouk v čitanju obstoji iz majhne zbirke tiskanih črk, kjer največkrat ni niti popolne slovenske abecede, kaj šele, da bi imeli tudi pripravo kamor bi postavljali te črke! Povečem so vse šole tudi brez stenskih tabel, ker jih imajo le tiste, kjer so si jih učitelji omislili sami. Nazorila za pouk v številjenju obstoje iz polomjenega številnega stroja, kjer je 100 kroglic, ako se ni kakšna izgubila. Da bi bilo treba nazoril za razlago drobcev, se tukajšnjim šolskim oblastnijam niti ne sanja. Podobe za nazorni nauk obstoje iz knjige, kjer je natlačenih na eni strani po deset in po več živali in reči, a še te so tako čudno pobarvane, da jih ne spozna niti odrasel človek. Kaj vse to mar našim šol. oblastnijam, saj je ravno sedanji ravnatelj učiteljskega pri okr. učit. skupščini priporočal učiteljstvu, naj si podobe za nazorni nauk samo slika v takšni velikosti kot jih rabi. Povedal nam je, da so tako delali na učiteljskem v Gorici, toda tamkaj je slikal podobe učitelj risanja, ki je obenem slikar. Ali ni iz tega razvidno, da jim ni dosti, ko zahtevajo od učitelja, da mora biti živ leksikon, poleg tega naj bo še slikar, a plačo mu dajo takšno kot najslabšemu hlapcu!

Kakšni stenski zemljevidi so v istrskih ljudskih šolah? Planiglobi, Evropa in Avstro-Ogrska monarhija so še iz onih časov, ko ni bilo slovenskih izdaj, s hrvaškim tekstom, in naše šolske oblastnije čisto nič ne briga tudi to, da so v tem času nekaterim državam premenili meje. Učitelj ima ravno pri teh zemljevidih lepo priložnost, da lahko poučuje slovenske otroke hrvaščine; časa za to mu tudi preostaja, ker ima vsakih štirinajst dni pol ure zemljepisja in s tem mnogo pomore k slovanski vzajemnosti. Za zemljevid domače dežele nam služi neko zrcalo. Odkoder ga pogledaš, se leskeče kot zrcalo, kjer pa ni niti okrajnih mej!

Srečna je šola, ki ima izmed fizikalnih aparatov toplomer in tlakomer, a šolske knjižnice imajo pa le to, kar jim je podaril učitelj, ker ne skrbe za knjižnice ni občine, ni okraji, ni dežela. Kdaj pričakamo v Istri, da bo imela vsaka